
Paweł Zając

**MECHANIZMY KONTROLI WŁADZY USTAWODAWCZEJ
WZGLĘDEM WŁADZY WYKONAWCZEJ
W USTROJU POLITYCZNYM RP.
FUNKCJA KONTROLNA SEJMU**

Zasada podziału władzy polega na wyodrębnieniu w ustroju państwa trzech podstawowych aspektów władzy — ustawodawczej, wykonawczej oraz sądowniczej, i powierzenie ich sprawowania różnym podmiotom, tak aby nie były one skupione w rękach jednego¹. Zasada ta nie ma jednak charakteru absolutnego², bowiem w zależności od przyjętej koncepcji reżimu politycznego charakteryzującego dany kraj, liczba podmiotów uczestniczących w sprawowaniu władzy może być różna. W Polsce, ze względu na reżim przyjęto system rządów parlamentarno-

Dr PAWEŁ ZAJĄC, adiunkt w Katedrze Teorii i Filozofii Prawa, Wydział Bezpieczeństwa Narodowego, Akademia Sztuki Wojennej, ul. gen. Antoniego Chruściela „Montera” 103, 00-910 Warszawa, Polska, e-mail: p.zajac@akademia.mil.pl

¹ Za twórcę nowożytniej koncepcji podziału władzy uznawany jest J. Lock, który w swoim dziele „Dwa traktaty o rządzie”, postulował rozdzielenie władzy ustawodawczej, wykonawczej oraz sądowniczej, zob. J. Lock, *Second Treatise of Government*, Indianapolis and Cambridge: Hackett Publishing Company, 1980, n. 127. Myśl tę rozwinął Monteskiusz, który w swojej rozprawie „O duchu praw” pisał: „Kiedy, w jednej i tej samej osobie lub w jednym i tym samym ciele, władza prawodawcza zespolona jest z wykonawczą, nie ma wolności; ponieważ można się lękać, aby ten sam monarcha albo ten sam senat nie stanowił tyrańskich praw, które będzie tyrańsko wykonywał” [Montesquieu, *O duchu praw*, T. Boy-Żeleński tłum. Warszawa: Fundacja Nowoczesna Polska, 1927, s. 78]. Szerzej zob. J. Krukowski, *Administracja w Kościele*, Lublin: Wydawnictwo KUL, 1985, s. 108-182.

² L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, wyd. 4, Warszawa: Wolters Kluwer, 2017, s. 89.

gabinetowych, który jednak nie jest typowym jego przykładem³. Dlatego też w doktrynie na określenie systemu rządów RP używa się określenia „zrównoważony system parlamentarno-gabinetowy”⁴. Wynika to m.in. z art. 10 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.⁵, zgodnie z którym „Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej”. Podmioty, jakie sprawują poszczególne aspekty władzy, wskazuje ust. 2 cytowanego przepisu: „Władzę ustawodawczą sprawują Sejm i Senat, władzę wykonawczą Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Rada Ministrów, a władzę sądowniczą sądy i trybunały”. Pomiędzy nimi występuje system wzajemnych powiązań, które korzystając z terminologii politologicznej można określić jako mechanizmy kontroli i równowagi (*check and balance*), które uniemożliwiają podporządkowanie jednej władzy względem drugiej. Mechanizmy te w głównej mierze zawarte zostały w Konstytucji a także w ustawach określających funkcjonowanie administracji publicznej oraz aktach prawa wewnętrznego.

³ Cechami charakterystycznymi dla systemu parlamentarno-gabinetowego są m.in.: istnienie Parlamentu; rząd powoływany przez Parlament; odpowiedzialność polityczna rządu przed Parlamentem; istnienie dualizmu władzy wykonawczej; głowa państwa nie jest wybierana w wyborach powszechnych; głowa państwa ponosi odpowiedzialność konstytucyjną; prezydentowi przysługuje prawo rozwiązania Parlamentu; głowa państwa spełnia funkcje reprezentacyjne; nie występuje zasada separacji władzy — członkowie rządu pełnią równocześnie mandat deputowanego. Zob. M. Podolak, M. Żmigrodzki, *System polityczny i jego klasyfikacja*, [w:] *Współczesne systemy polityczne*, M. Żmigrodzki, B. Dziemidok-Olszewska, wyd. 2, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2013, s. 15.

⁴ W. Skrzydło, *Ustrój polityczny RP w świetle Konstytucji z 1997 r.*, wyd. 7, Warszawa: Lex a Wolters Kluwer business, 2017, s. 156; A. Antoszewski, *System polityczny RP*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2012, s. 55-56. Innego zdania jest Rett R. Ludwikowski, który stwierdza, że „obecność w polskim systemie elementów modelu kanclerskiego przy potężniejszej niż w Niemczech prezydenturze nadaje polskiemu modelowi hybrydalny, semi-kanclerski charakter.” R.R. Ludwikowski, *Prawo konstytucyjne porównawcze*, Toruń: Dom Organizatora, 2000, s. 253.

⁵ Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.

Niniejszy artykuł ma na celu ukazanie instytucji i prawnych narzędzi sprawowania kontroli przez jeden z podmiotów władzy ustawodawczej — Sejm, względem władzy wykonawczej — Rady Ministrów. Wyodrębnienie wyłącznie zagadnień związanych z funkcją kontrolną Sejmu wynika wprost z przepisów Konstytucji, bowiem ustrojodawca nie przewidział takiej roli dla drugiej izby Parlamentu — Senatu (art. 95 ust. 2 Konstytucji)⁶. Przeanalizowane zostaną instrumenty kontrolne jakie przysługują Sejmowi *in pleno* oraz komisjom sejmowym oraz grupom posłów. Z analizy wyłączone zostaną zagadnienia dotyczące możliwości sprawowania funkcji kontrolnej przez poszczególnych posłów, której przejawem jest m.in. wnoszenie interpelacji i zapytań poselskich⁷.

1. Pojęcie władzy ustawodawczej i wykonawczej na gruncie ustroju politycznego RP

Ze względu na aspekt funkcjonalny państwa, jego działalność w doktrynie podzielona została na trzy zasadnicze filary — władzę ustawodawczą, władzę wykonawczą i władzę sądowniczą⁸. Władza ustawodawcza związana jest z prawodawstwem, czyli możliwością uchwalania aktów normatywnych o charakterze powszechnie obowiązującym. Zgodnie z art. 95 ust. 1 Konstytucji, „władzę ustawodawczą w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują Sejm i Senat”⁹.

⁶ Pomimo, iż Konstytucja nie przewiduje możliwości wypełniania przez Senat funkcji kontrolnej, to jednak jej pewne mechanizmy można odnaleźć w Regulaminie Senatu — oświadczenia senatorskie, możliwość zwrócenia się przez komisję senacką do Rady Ministrów o udzielenie informacji. Szerzej zob. J. Szymanek, *Rola Senatu RP w wykonywaniu kontroli parlamentarnej*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 66 (2014), z. 1, s. 15-33.

⁷ Szerzej na temat kontroli posłów zob. M. Stębelki, *Kontrola sejmowa w polskim prawie konstytucyjnym*, Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2012.

⁸ B. Banaszek, *Prawo konstytucyjne*, Warszawa: C.H. Beck, 2017, s. 432.

⁹ Szerzej o organach władzy ustawodawczej zob. F. Prusak, M. Sitarz, *Propedeutyka prawa. Zagadnienia podstawowe*. Warszawa: Wyższa Szkoła Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego, 2000, s. 112-116.

Przez władzę wykonawczą należy rozumieć realizację podstawowych obowiązków państwa odnoszących się do wskazanych przez ustawodawcę sytuacji, które ogólnie dotyczą zarządzania administracyjnego krajem. W polskim systemie politycznym sprawowanie władzy wykonawczej powierzone zostało Prezydentowi RP oraz Radzie Ministrów (art. 126 i 146 w zw. z art. 10 Konstytucji).

Sejm i Senat w polskim porządku prawnym, oprócz zadań *stricto* odnoszących się do stanowienia prawa, mają do wykonania inne funkcje parlamentarne. J. Kuciński stwierdza, że pod pojęciem funkcji parlamentarnej należy rozumieć „jedno z podstawowych (głównych) kierunków działalności Parlamentu, urzeczywistnianych przez wykorzystanie przyznanych mu prawnie kompetencji”¹⁰. W przypadku obu tych izb, ustawodawca przewidział możliwość wykonywania funkcji kreatywnej, polegającej na obsadzaniu określonych stanowisk w administracji państwowej oraz funkcji ustawodawczej. Ponadto Sejm wyposażony został w możliwość sprawowania funkcji kontrolnej względem Rady Ministrów (art. 95 ust. 2 Konstytucji). Przez kontrolę w doktrynie prawa i administracji rozumie się „element zarządzania i administrowania, polegający na sprawowaniu i ocenie działalności organizacji i jej elementów składowych na płaszczyźnie organizacyjnej, finansowej, technicznej”¹¹. L. Garlicki konkretyzuje, że przez pojęcie kontroli parlamentarnej, ze względu na specyfikę tego podmiotu, uznać należy „działania parlamentu, które służą uzyskaniu informacji o działalności podmiotów kontrolowanych oraz przekazywaniu tym podmiotom poglądów, opinii i sugestii parlamentu”¹². Funkcja ta jest logiczną konsekwencją przyjęte-

¹⁰ J. Kuciński, *Ustrój konstytucyjny Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa: Difin, 2013, s. 129.

¹¹ T. Hoffmann, *Prawne podstawy systemu kontroli administracji w Polsce*, „Zarządzenie Publiczne” 3 (5) 2008, s. 52; Zob. szerzej: R. Czyżak, M. Czyżak, *Kontrola w administracji publicznej — istota, cele i rodzaje*, „Kwartalnik Prawa Publicznego” 4 (2008), s. 73-74.

¹² L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, s. 283.

go przez polski system ustrojowy podziału władzy, bowiem władza ustawodawcza powinna mieć możliwość sprawdzenia, w jaki sposób wydawanie przez nią akty normatywne są w praktyce realizowane¹³.

2. Mechanizmy kontroli przysługujące Sejmowi (*in pleno*)

Pierwszym mechanizmem kontroli Sejmu jako całości, odnoszącym się do Rady Ministrów, jest debata nad *exposé* kandydata na premiera, która stanowi uprzednią formę kontroli i dotyczy oceny zamierzeń programowych przyszłej Rady Ministrów w aspekcie zgodności jej działalności z wolą większości parlamentarnej¹⁴. Jej wynikiem może być nieudzielenie wotum zaufania, co wiązać się będzie z niemożnością powołania rządu i może skutkować w dalszej konsekwencji skróceniem kadencji Sejmu i Senatu (art. 154 i 155 Konstytucji).

Polski system prawny przewiduje również możliwość podjęcia przez Sejm uchwały, rezolucji, deklaracji bądź apelu, które mogą dotyczyć wezwania Rady Ministrów do konkretnego zachowania. Mankamentem jednak tych instytucji jest brak możliwości prawnego wyegzekwowania treści ujętych w samych aktach Sejmu (zob. art. 69 regulaminu Sejmu¹⁵).

Kolejnym instrumentem kontroli jest udzielenie Radzie Ministrów absolutorium z realizacji budżetu państwa, przez które należy rozumieć pozytywną ocenę wykonania przyjętych w ustawie budżetowej założeń. Sejm w tym wypadku kontroluje zgodność stanu rzeczywistego z planowanym. Rząd zobowiązany jest na podstawie art. 226 Konstytucji do przedstawienia w ciągu pięciu miesięcy od zakończenia roku budżetowego, sprawozdania z wykonania budżetu wraz z informacją o stanie zadłużenia państwa. Sprawozdanie powinno zostać przekazane również

¹³ S. Woroch, *Rola i znaczenie Sejmowej Komisji do spraw kontroli państwa*, „Acta Universitatis Lodzianensis” 70 (2009), s. 137.

¹⁴ W. Skrzydło, *Ustrój polityczny RP w świetle Konstytucji z 1997 r.*, s. 47.

¹⁵ Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. *Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej*, M.P. Nr 26, poz. 185 z późn. zm.

Najwyższej Izbie Kontroli, która opracowuje analizę wykonania budżetu wraz z opinią na temat wyrażenia absolutorium dla Rady Ministrów (art. 204 ust. 1 pkt 2 Konstytucji). Powyższe sprawozdanie przekazywane jest następnie do Komisji Finansów Publicznych która opracowuje w tym zakresie stanowisko wraz z propozycją uchwały w sprawie przyjęcia bądź odrzucenia absolutorium, które zostanie przedstawione na posiedzeniu plenarnym Sejmu (art. 108 regulaminu Sejmu). W oparciu o powyższe stanowisko Sejm podejmuje uchwałę w sprawie absolutorium dla Rady Ministrów (art. 226 ust. 2 Konstytucji). L. Garlicki ocenia, że absolutorium należy odczytywać wyłącznie w kategoriach politycznych, bowiem nieudzielenie absolutorium nie pociąga za sobą żadnych negatywnych konsekwencji prawnych wobec gabinetu¹⁶. Inaczej kwestia ta regulowana była na gruncie tzw. Małej Konstytucji z 1992 r.¹⁷, która sankcjonowała nieotrzymanie pozytywnej uchwały o wykonaniu budżetu. Zgodnie z art. 22 ust. 3 przytaczanego aktu normatywnego, w razie nieuzyskania pozytywnej opinii Sejmu, rząd zobowiązany był do złożenia dymisji.

Instrumentem kontrolnym budzącym powszechne zainteresowanie opinii publicznej jest powołanie komisji śledczej. Na podstawie art. 111 ust. 1 Konstytucji „Sejm może powołać komisję śledczą do zbadania określonej sprawy”. Wśród przedstawicieli doktryny panuje pogląd, że działalność komisji śledczych jest przejawem funkcji kontrolnej sprawowanej przez poszczególne komisje, a nie Sejm jako całość. Jednak mając na względzie przytoczony powyżej przepis, można uznać, że poprzez fakt powołania komisji śledczych przez Sejm na posiedzeniu plenarnym, to właśnie w tym miejscu należy dokonać analizy tej instytucji prawnej.

¹⁶ L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, s. 289.

¹⁷ Ustawa Konstytucyjna z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym, Dz. U. Nr 84, poz. 426.

Tryb działania poszczególnych komisji śledczych określa ustawa z dnia 21 stycznia 1999 r. *o sejmowej komisji śledczej*¹⁸. Na jej podstawie należy stwierdzić, że komisja może zostać powołana, jeśli Sejm uzna to za konieczne. Przedmiot sprawy, jaki zostanie poddany pod kontrolę komisji musi zostać ściśle określony w uchwale podjętej przez Sejm i musi dotyczyć zakresu kontroli, jaka przysługuje Sejmowi. Na ten aspekt zwrócił uwagę Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 22 września 2006 r. o sygn. akt U 4/06. W komunikacie po ogłoszeniu wyroku stwierdził: „Zdaniem Trybunału zakres działań komisji śledczej, nie może wykraczać poza zakres kontroli parlamentarnej sprawowanej przez Sejm. Tym samym Trybunał nie podzielił poglądu jakoby Sejm powołując Komisję Śledczą wykreował organ, autonomiczny, o szerszym (podmiotowo i przedmiotowo) zakresie kontroli, niż to służy samemu Sejmowi. Zakres kontroli parlamentarnej jest określony w szczególności przez art. 95 ust. 2 Konstytucji (Sejm sprawuje kontrolę nad działalnością Rady Ministrów w zakresie określonym przepisami Konstytucji i ustawami). Zakres kontroli parlamentarnej określają jednak także inne przepisy Konstytucji, np. przepisy ustrojowe, wiążące się z pozycją konstytucyjnych organów, dotyczące poszanowania pozycji jednostek (wobec których może działać Komisja prowadząca swoje działania śledcze). Zakres kontroli parlamentarnej jest określony także zasadami konstytucyjnymi: zasadą podziału władz, zasadą miarkowania działań władzy publicznej wynikającą z istoty demokratycznego państwa prawnego oraz zasadą racjonalności działania organów państwa. Art. 111 Konstytucji (dopuszczający możliwość powołania Komisji Śledczej) nie ma bowiem pozycji nadrzędnej ani autonomicznej w stosunku do innych norm konstytucyjnych”¹⁹.

¹⁸ Dz. U. Nr 35, poz. 321 z późn. zm.

¹⁹ <http://trybunal.gov.pl/postepowanie-i-orzeczenia/komunikaty-prasowe/komunikaty-po/art/3849-komisja-sledcza-przedmiot-i-zakres-dzialania/> [dostęp: 4.12.2017].

Komisja śledcza ze swojego postępowania sporządza sprawozdanie, które udostępniane jest do wglądu posłom, a jego treść powinna zostać poddana debacie na posiedzeniu plenarnym. Komisji przysługują narzędzia i środki przymusu, jakie zostały zawarte w Kodeksie postępowania karnego. Efektem końcowym prac komisji w aspekcie kontrolowania Rady Ministrów, może być wskazanie na konieczność postawienia członka gabinetu, który dopuścił się deliktu konstytucyjnego, przed Trybunałem Stanu.

3. Mechanizmy przysługujące komisjom sejmowym i grupom posłów

Funkcja kontrolna komisji sejmowych, będących organami Sejmu powołanymi do rozpatrywania i przygotowywania spraw stanowiących przedmiot obrad Sejmu oraz wyrażania opinii w sprawach przekazanych pod ich obrady (art. 17 ust. 1 regulaminu Sejmu), może przybrać dwie formy. Pierwszą jest prawo żądania informacji, na podstawie której komisja sama ustali stan faktyczny i prawny. Drugą natomiast jest prawo żądania wysłuchania, dzięki czemu komisje otrzymują możliwość wyrażenia własnego stanowiska w danej sprawie²⁰.

Źródłem prawa do uzyskania informacji przez komisje sejmowe jest art. 153 regulaminu Sejmu oraz art. 16 ust. 2 ustawy *o wykonywaniu mandatu posła i senatora*²¹. Na ich podstawie komisja może wystąpić do członków Rady Ministrów oraz innych podmiotów administracji centralnej z żądaniem przedstawienia sprawozdania, udzielenia informacji bądź uczestnictwa w posiedzeniach komisji w konkretnych sprawach stanowiących przedmiot jej działalności.

²⁰ M. Stębelński, *Kontrola sejmowa*, [w:] *Przewodnik Poselski. Organizacja i funkcje Sejmu*, red. M. Królikowski, W. Odrowąż-Sypniewski, Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe Kancelarii Sejmu, 2011, s. 97.

²¹ Ustawa z dnia 9 maja 1996 r. *o wykonywaniu mandatu posła i senatora*, Dz. U. Nr 73, poz. 350 z późn. zm.

Prawo żądania wysłuchania przejawia się w możliwości kierowania dezyderatów oraz opinii do podmiotów władzy wykonawczej. Zgodnie z art. 159 ust. 1 regulaminu Sejmu, „Dezyderat zawiera postulaty komisji w określonych sprawach i może być skierowany do Rady Ministrów lub poszczególnych jej członków, Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, Prezesa Narodowego Banku Polskiego, Prokuratora Generalnego oraz Głównego Inspektora Pracy”. Dzięki tej instytucji komisja sejmowa może żądać ustosunkowania się wskazanych powyżej podmiotów do konkretnych spraw, a zatem kontrolować działalność członków gabinetu, wskazując odstępstwa stanu rzeczywistego od planowanych osiągnięć. Osoba, do której skierowano dezyderat, jest zobowiązana do odpowiedzi w terminie 30 dni. Mechanizm ten nie ma jednak mocy wiążącej, bowiem komisja nie została wyposażona w żadne środki przymusu, które represjonowałyby wskazane podmioty za nieudzielenie odpowiedzi w terminie. Komisja w razie braku odzewu ze strony podmiotu zobowiązanego do ustosunkowania się do dezyderatu, może wyłącznie ponowić go bądź przekazać informację do Sejmu, aby ten podjął stosowną uchwałę bądź rezolucję.

Opinia jest stanowiskiem komisji w sprawie będącej przedmiotem jej obrad, która może być skierowana do centralnych organów administracji publicznej oraz instytucji państwowych (art. 160 regulaminu Sejmu). Adresat opinii musi się do niej ustosunkować w terminie 30 dni. Szczególnego znaczenia nabiera charakter opinii kierowanych przez Komisję do Spraw Unii Europejskiej²². Komisja ta może uchylać opinie o projekcie aktu normatywnego Unii Europejskiej, opinię o stanowiskach Rzeczypospolitej Polskiej zajmowanych w trakcie procedur stanowienia prawa Unii Europejskiej, a także opinię w sprawie informacji Rady Ministrów o stanowisku Rzeczypospolitej Polskiej, jakie Rada Ministrów ma zamiar zająć podczas rozpatrywania projektu w Radzie (art. 148c ust. 1 regulaminu Sejmu). Jednak w aspekcie funkcji kontrolnej istotne

²² L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, s. 285.

jest, że Komisji tej przysługuje prawo zawarcia w opinii zaleceń dla Rady Ministrów, a także akceptacji lub braku akceptacji stanowiska Rady Ministrów w konkretnych sprawach (art. 148c ust. 2 regulaminu Sejmu).

Regulamin Sejmu przewiduje również możliwość wszczęcia kontroli przez komisje sejmowe w sprawach związanych z wprowadzeniem w życie i wykonywaniem ustaw i uchwał Sejmu. Zasady jej przeprowadzania musi określić Prezydium Sejmu. Kontrola ta odbywa się za pośrednictwem Najwyższej Izby Kontroli (art. 162a regulaminu Sejmu).

Instrumentem kontroli jest również, wprowadzona stosunkowo niedawno, instytucja informacji bieżącej²³. Przysługuje ona klubom poselskim albo grupie co najmniej 15 posłów i może zostać skierowana do członków gabinetu. Polega ona na żądaniu udzielenia informacji przez członka Rady Ministrów w konkretnej sprawie.

Wnioski

Z przedstawionej analizy można wysunąć następujące wnioski:

- 1) w systemie ustrojowym RP ze względu na funkcje państwa wyodrębniono: władzę ustawodawczą, którą wykonuje Sejm i Senat; władzę wykonawczą sprawowaną przez Prezydenta RP i Radę Ministrów oraz władzę sądowniczą, którą wykonują sądy i trybunały;
- 2) Sejm i Senat wykonują funkcję ustawodawczą oraz kreacyjną. Ponadto Sejm ma prawo kontrolować działania Rady Ministrów;
- 3) Sejm może wykonywać funkcję kontrolną na trzy sposoby: jako cała izba — na posiedzeniach plenarnych; w ramach komisji sejmowych bądź grup posłów oraz indywidualnie przez każdego posła;

²³ J. Juchniewicz, *Instrumenty realizacji funkcji kontrolnej Sejmu — próba oceny skuteczności*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 1 (13) 2013, s. 24.

- 4) kontrola parlamentarna nie jest kontrolą skuteczną, bowiem ustawodawca nie przewidział dla większości mechanizmów kontrolnych rygoru sankcji, co sprawia, że nabiera ona charakteru wyłącznie politycznego;
- 5) mimo braku mocy wiążącej poszczególnych narzędzi kontrolnych, to sama kontrola może prowadzić do uruchomienia procedury konstruktywnego wotum nieufności bądź wotum nieufności skierowanego do konkretnych członków Rady Ministrów.

Bibliografia

Źródła prawa

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.
- Ustawa Konstytucyjna z dnia 17 października 1992 r. *o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym*, Dz. U, Nr 84, poz. 426.
- Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. *Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej*, M.P. Nr 26, poz. 185 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 9 maja 1996 r. *o wykonywaniu mandatu posła i senatora*, Dz. U. Nr 73, poz. 350 z późn. zm.

Literatura

- Antoszewski, Andrzej. 2012. *System polityczny RP*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Czyżak, Renata, i Mariusz Czyżak. 2003. Kontrola w administracji publicznej — istota, cele i rodzaje.” *Kwartalnik Prawa Publicznego* 4:67-91.
- Garlicki, Leszek. 2017. *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Hoffmann, Tomasz. 2008. „Prawne podstawy systemu kontroli administracji w Polsce.” *Zarządzanie Publiczne* 3 (5):51-69.
- Juchniewicz, Joanna. 2013. „Instrumenty realizacji funkcji kontrolnej Sejmu - próba oceny skuteczności.” *Przegląd Prawa Konstytucyjnego* 1 (13):15-32.
- Krukowski, Józef. 1985. *Administracja w Kościele*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Kuciński, Jerzy. 2013. *Ustrój konstytucyjny Rzeczypospolitej Polskiej*. Warszawa: Difin.

- Lock, John. 1980. *Second Treatise of Government*. Indianapolis and Cambridge: Hackett Publishing Company.
- Ludwikowski, Rett Ryszard. 2000. *Prawo konstytucyjne porównawcze*. Toruń: Dom Organizatora.
- Montesquieu. 1927. *O duchu praw*. tłum. Tadeusz Boy-Żeleński. Warszawa: Fundacja Nowoczesna Polska.
- Podolak, Małgorzata, i Marek Żmigrodzki. 2013. „System polityczny i jego klasyfikacja.” W *Współczesne systemy polityczne*, red. Marek Żmigrodzki, Bożena Dziemidok-Olszewska, 11-24. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Prusak, Feliks, i Mirosław Sitarz. 2000. *Propedeutyka prawa. Zagadnienia podstawowe*. Warszawa: Wyższa Szkoła Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarzskiego.
- Skrzydło, Wiesław. 2014. *Ustrój polityczny RP w świetle Konstytucji z 1997 r.* Warszawa: Lex a Wolters Kluwer business.
- Stębelki, Marcin. 2011. „Kontrola sejmowa.” W *Przewodnik Poselski. Organizacja i funkcje Sejmu*, red. Michał Królikowski, i Wojciech Odrowąż-Sypniewski, 91-109. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe Kancelarii Sejmu.
- Stębelki, Marcin. 2012. *Kontrola sejmowa w polskim prawie konstytucyjnym*. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowa.
- Szymanek, Jarosław. 2004. „Rola Senatu RP w wykonywaniu kontroli parlamentarnej.” *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 66, z. 1:15-33.
- Woroch, Sławomir. 2009. „Rola i znaczenie Sejmowej Komisji do spraw kontroli państwa.” *Acta Universitatis Lodziensis* 70:137-153.

Mechanizmy kontroli władzy ustawodawczej względem władzy wykonawczej w ustroju politycznym RP. Funkcja kontrolna Sejmu

Streszczenie

Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, Sejm sprawuje kontrolę nad działaniami podejmowanymi przez Radę Ministrów. Kontrola ta może przybierać różne formy, w zależności od tego, jaki organ Sejmu podejmie się tego zadania.

W niniejszym artykule opisane zostały mechanizmy kontroli, jakie przysługują Sejmowi *in pleno*, oraz komisjom sejmowym, stanowiącym jeden z organów tej izby parlamentarnej. Przeanalizowane zostały takie instytucje prawne, jak: wotum zaufania, absolutorium, komisje śledcze, dezyderat oraz opinia, a także instytucja informacji bieżącej.

Słowa kluczowe: Parlament, system polityczny, ustrój państwa, kontrola parlamentarna

Control Mechanisms of the Legislative Power in Relation to the Executive Power in the Polish Political System. Control Function of the Sejm

Summary

In accordance with the Constitution of the Republic of Poland, the Sejm exercises control over actions taken by the Council of Ministers. This control may take various forms, depending on which body of the Sejm undertakes this task.

This article describes the control mechanisms for the Sejm *in pleno* and the Sejm committees, which are one of the organs of this parliamentary chamber. The analysis covered such legal institutions as: vote of confidence, vote of approval, committees of inquiry, desiderata and opinion, as well as the institution of current information.

Key words: Parliament, political system, state system, parliamentary control

Information about Author: PAWEŁ ZAJĄC, Ph.D., adjunct in the Department of Theory and Philosophy of Law, Faculty of National Security, War Studies University, ul. gen. Antoniego Chruściela „Montera” 103, 00-910 Warszawa, Poland, e-mail: p.zajac@akademia.mil.pl